

TÜRKİYE’NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORTAK PROGRAMI

İklim Değişikliği Nedir?

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC, 2001) 1. Çalışma Grubu'nun tanımına göre; iklim değişikliği, karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişikliklerdir.

İklim Değişikliği ve Türkiye

Akdeniz Havzası'nda yer alan Türkiye, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında yapılan öngörülere göre, iklim değişikliğine karşı yüksek derecede hassas bölgeler içinde yer alıyor. Türkiye'nin 2007 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (UNFCCC) sunduğu Birinci Ulusal Bildirim, iklim değişikliğinin Türkiye'deki etkilerinin artan yaz sıcaklıkları, batı illerinde azalan kış yağışları, yüzey sularının kaybı, artan sıklıkta kuraklık, toprak bozulması, kıyı erozyonu ve sel şeklinde olacağını belirtiyor. Bu durum, gıda üretimi için gereken su kaynakları ve kırsal kalkınma üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor ve bu etkilerin şiddetinin giderek artması bekleniyor. Örneğin, Türkiye'nin Ege kıyılarında yer alan Gediz ve Büyük Menderes Havzaları'nda bu yüzyılın sonunda yüzey sularının %50'sinin kaybolacağı, tarımsal, evsel ve sanayide su kullanımında aşırı su sıkıntısı yaşanacağı tahmin ediliyor.

Bu yüzyılın en büyük tehdidi olarak nitelendirilen iklim değişikliği, Türkiye'de Binyıl Kalkınma Hedefleri; özellikle aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması, cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması hedeflerine ulaşılmasının önünde önemli bir tehdit oluşturuyor. Azalan su miktarı (toprakta, nehirlerde, barajlarda, göllerde ve yeraltı suyu rezervlerinde) tarımsal üretimin düşmesi, kırsal bölgelerde başta kadınlar olmak üzere yoksul grupların güçsüzleşmesi ve kırsal çevrenin hızla bozulması gibi yıkıcı etkiler bırakabiliyor.

İklim değişikliğinin ve gelecekte iklimsel şartların ne olacağına dair belirsizliklerin olası yıkıcı etkilerinin azaltılması, aynı zamanda da bazı bölgelerde yaratacağı fırsatların değerlendirilebilmesi için iklim değişikliğine uyum bir zorunluluk olarak karşımıza çıkıyor.

İklim değişikliğine uyum kavramı; en genel haliyle, iklime dair belirsizliklerin ve bu belirsizliklerden oluşacak risklerin öngörülmesine dair becerilerin geliştirilmesi; olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilenecek toplumsal grupların ve kurumların bu risklerle mücadele edecek ve hatta bunları bertaraf edecek bakış açılarını, uygulamaları, kurumsal yapılarını, planlarını ve stratejilerini yeni şartlara uyacak şekilde geliştirmeleri olarak tanımlanıyor.

İklim Değişikliğine Uyum;

iklim olaylarının etkileriyle mücadele etmek, bu değişimden fayda sağlamak ve yönetebilmek için stratejilerin güçlendirilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması sürecidir. (UNDP Adaptation Policy Framework, 2004)

Birleşmiş Milletler Ortak Programı'nın Amacı ve Kapsamı

Türkiye'nin iklim değişikliğinin etkileriyle mücadele edebilmesi ve yönetebilmesi için gerekli stratejilerin oluşturulması, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla “Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi” başlıklı bir Birleşmiş Milletler (BM) Ortak Programı başlatıldı. Projeye; Türkiye'nin kırsal ve kıyı alanları gelişimini tehdit edebilecek iklim değişikliği risklerini yönetmek için kapasite geliştirilmesi hedefleniyor. Bu hedefe şu şekilde ulaşılması planlanıyor:

- İklim değişikliğine uyumun ulusal kalkınma planları çerçevesine yerleştirilmesi ve bir iklim değişikliği uyum stratejisinin oluşturulması
- Ulusal ve bölgesel kurumların iklim değişikliği ve iklimsel şartlarda oluşacak belirsizlikten kaynaklanan risklerin tahmini ve yönetimi için kapasitelerinin geliştirilmesi
- Seyhan Nehri Havzası'nda topluma dayalı uyuma yönelik pilot projelerin uygulanması
- İklim değişikliğine uyum kavramının Türkiye'deki tüm BM kurumlarının çalışmalarına dahil edilmesi

Çevre ve Orman Bakanlığı, Ortak Program'ın teknik unsurlarından sorumlu lider yürütücü kurum olarak yer alıyor. Ortak Program; UNDP, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) tarafından yürütülüyor. UNDP, özellikle politika entegrasyonu, eğitim, savunuculuk kampanyaları ve topluma dayalı pilot projelerden edinilen derslerin paylaşımının yanı sıra tüm BM ülke ofislerinden uzman desteği sağlayarak, Türkiye'de ofisi bulunan katılımcı BM örgütleri (UNIDO ve FAO) ve Türkiye'de ofisi bulunmayan UNEP arasında program yönetimi ve koordinasyonu desteği veriyor. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi diğer ilgili bakanlıklar, programın uygulaması için teknik destek sağlayacak. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), bir ortak program olarak yapılandırılan projenin ana uygulayıcısıdır.

Türkiye'de iklim değişikliğine uyumun ana gereksinimleri, 2007-2013 Dokuzuncu Kalkınma Planı (Paragraf 461) ve Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Planı (2002) gibi ulusal ve kırsal kalkınma stratejilerinde belirtiliyor. Bu gereksinimler Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi önceliği kapsamında **Ulusal İklim Değişikliği Uyum Stratejisi** geliştirilerek ele alınacak. Ayrıca, iklim değişikliği risklerinin kalkınma ve bölgesel planlamayla bütünleştirilmesi için yasal değişiklikler önerilecek.

İklim Değişikliği ve Seyhan Havzası

Doğu Akdeniz'de Nil'den sonra ikinci büyük havza konumunda olan Seyhan Havzası, Türkiye ve Avrupa'nın tarımsal açıdan en verimli bölgelerinden biri. Biyolojik çeşitlilik bakımından da dünyanın en zengin bölgelerinden biri olan havza; kuru tarım, sulu tarım ve hayvancılık dahil olmak üzere bölge insanına çeşitli tarımsal olanaklar sunuyor.

Çukurova Üniversitesi, TÜBİTAK ve RIHN'nin (Japonya) yaptığı çalışmadaki öngörülere göre; 2070 yılında Seyhan Havzası'nda hava sıcaklığı 2-3,5°C artacak, yağışlar % 25-35 azalacak, dağlardaki karlar daha erken eriyecek, sulama suyu azalacak, tarımsal ürün deseni değişmek zorunda kalacak, kuru ve sulu tarım bölgeleri etkilenecek, yeraltı suları üzerindeki kullanım baskısı artacak ve kirlenme riski oluşacak, kıyı bölgelerinde 10 km içerilere kadar yeraltı sularına tuzlu deniz suyu karışacak.

Seyhan Havzası'nda İklim Değişikliğine Topluma Dayalı Uyum

Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi adı altında yürütülen Ortak Program'ın en önemli bileşenlerinden biri, Seyhan Havzası'nda **iklim değişikliğine uyuma dair örnek uygulamaların** gerçekleştirilmesi olarak belirlendi. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nce (IPCC) yürütülen ön çalışmalar uyarınca; Seyhan Havzası'nın da içinde yer aldığı Akdeniz Bölgesi küresel ısınmaya karşı en hassas ve savunmasız bölge olarak tespit edildi.

Tüm bu gerçekleri göz önüne alan Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi Ortak Programı; Seyhan Havzası'nda yöre halkının ve kurumların iklim değişikliğinin etkileriyle başa çıkma ve yörelerine dair uyum stratejilerinin geliştirilmesi doğrultusunda becerilerinin güçlendirilmesini hedefliyor.

Bu kapsamda, Seyhan Havzası'nda gerçekleştirilecek örnek uygulamaların, topluma dayalı uyum yaklaşımı doğrultusunda olması öngörülüyor. Topluma dayalı uyum yaklaşımıyla değişen iklim koşullarında tarımsal üretkenliği, ekosistem hizmetlerini ve doğal kaynakları sürdürülebilmek amaçlanıyor. Başta kadınlar olmak üzere yoksul grupların iklim değişikliğinden etkilenebilirliklerinin azaltılması da başlıca amaçlardan biri.

Topluma Dayalı Uyum Yaklaşımı;

- Yöre şartlarına uygun (coğrafi ve doğal kaynaklar; taşkın, kuraklık gibi riskler),
- Yerel/toplumsal ihtiyaçları gözeterek (kalkınma, istihdam, fırsat eşitliği)
- Yerel bilgiye önem veren
- Yerel/toplumsal iklim risklerine karşı yöre insanının kapasitesini geliştiren
- Yerel karar verme/planlama süreçlerini ve yatırımları iklim değişikliği karşısında güçlendiren bir yöntemdir.

Örnek (pilot) uygulamaların; tarım, su yönetimi, gıda güvenliği, iklim değişikliğinin yol açtığı afetlere dair risk yönetimi (kuraklık gibi), kıyı bölgelerinin yönetimi, doğal kaynak ve ekosistem hizmetlerinin yönetimi, iklim değişikliğinin etkilerine dair bilgi ve verinin yönetimi gibi temel konulardaki hassasiyeti azaltacak ve eksiklikleri giderecek yönde olması planlanıyor.

Binyıl Kalkınma Hedefleri

Eylül 2000'de düzenlenen Binyıl Zirvesi'nde 191 ülke, yoksulluğu yarı yarıya azaltmayı da içeren Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne 2015 yılına kadar ulaşma kararı aldı. Bu hedefler:

(Kaynak: <http://www.un.org/millenniumgoals/>)

İklim Değişikliğine Topluma Dayalı Uyum Hibe Programı

Örnek uygulamaların, Seyhan Havzası ölçeğinde gerçekleştirilecek ve tüm paydaşlara duyurulacak bir Hibe Programı yoluyla hayata geçirilmesi hedefleniyor.

Hibe programıyla, Seyhan Havzası'nda değişen iklim koşullarının olumsuz etkilerini en aza indirecek ve azami ölçüde de faydalanmayı sağlayacak şekilde, iklim değişikliğine ve belirsizliğine karşı halkın ve kurumların uyum kapasitelerinin güçlendirilmesi amaçlanıyor.

Yerel kurumların yürüteceği projeler ve verilecek eğitimler sayesinde, bu kurumların ve projelerden fayda sağlayacak olan toplulukların iklim değişikliğiyle mücadele etme olanakları desteklenecek.

Hibe verilecek projelerin konuları, şeffaf ve tüm tarafların katkılarıyla belirlenecek. Konuların belirlenmesinde; yoksulların, kadınların durumlarının güçlendirilmesine ve iklim değişikliğine dair bilgi ve mücadele yollarından yoksun kırsal topluluklara önem verilecek.

Örnek projelerden edinilecek derslerin de, benzer özellikler gösteren bölgelerde yaygınlaştırılması, ulusal planlama ve yasal çerçevenin geliştirilmesi için yol gösterici olması planlanıyor.

Ortak Program; UNDP, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) tarafından yürütülüyor. Çevre ve Orman Bakanlığı, programın teknik unsurlarından sorumlu lider yürütücü kurum olarak yer alıyor. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi diğer ilgili bakanlıklar, programın uygulaması için teknik destek sağlayacak.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), "Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi" ortak programının ana uygulayıcısıdır.

DERECHO DE DESARROLLO
droit au développement

United Nations Turkey

conflict prevention freedom
advancing humanity
equality

2015

égalité

Millenium Development Goals

RIGHT TO DEVELOPMENT

Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi
Birleşmiş Milletler Ortak Programı

Enhancing the Capacity of Turkey to Adapt to Climate Change
United Nations Joint Programme

Birlik Mah. 2. Cad. No:11 06610 Çankaya, Ankara, Turkey
T: +90 312 454 1056 F: +90 312 496 1500
www.mdgf-tr.org

BİRLİKTE ÇALIŞMAK

birlikte çalışmak

BİNYIL KALKINMA

ÖZGÜRLÜK HEDEFLERİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TÜRKİYE

ÖZGÜRLÜK

BARIŞ hakkaniyet

katılımcılık FIRSATLAR

iklim değişikliği

2015

TÜRKİYE'NİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORTAK PROGRAMI